

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Julian
BARNES

Sentimentul
unui
sfârșit

Traducere din limba engleză de
RADU PARASCHIVESCU

Ediția a IV-a

NEMIRA

Îmi amintesc, nu într-o ordine anume:

- interiorul lucios al unei încheieturi;
- aburul ridicându-se dintr-o chiuvetă când cineva, râzând, aruncă în ea o tigaie încinsă;
- stropi de spermă învârtindu-se în jurul orificiului de scurgere din cadă, înainte de-a fi evacuați și duși prin tevăria unei case înalte;
- un râu curgând vijelios și illogic în amonte, cu unele luminate de razele a șase lanterne purtate în goană;
- un fluviu lat și cenușiu, al cărui curs e ascuns de un vânt aspru, care-i stârnește suprafața;
- apa din cadă răcită de mult în spatele unei uși încuiate.

Pe ultima n-am văzut-o de-adevăratelea, dar lucrurile pe care sfârșești prin a ți le aminti nu sunt întotdeauna aceleași cu lucrurile la care ai asistat.

Trăim în timp – el ne ține și ne modelează –, însă n-am avut niciodată impresia că l-am înțeles foarte bine. Și nu mă refer la teoriile despre cum se curbează și se întoarce sau despre posibila lui existență în alte părți, în versiuni paralele. Nu, mă gândesc la timpul obișnuit, de zi cu zi, despre care ceasurile de perete și de mână ne asigură că trece regulat: tic-tac, ding-dong. Există oare ceva mai plauzibil decât un secundar? Totuși, el își asumă doar plăcerea sau durerea minusculă de-a ne învăța despre maleabilitatea timpului. Unele emoții îl accelerează, altele îl încetinesc; uneori, dă impresia că dispare – până în punctul final când dispare de-a binelea și nu se mai întoarce niciodată.

Nu mă interesează din cale-afară anii de școală și nu simt nicio nostalgie față de ei. Dar la școală a început totul, așa că trebuie să mă-ntorc pentru scurtă vreme la câteva incidente care s-au transformat în episoade, la câteva amintiri aproximative, pe care, deformându-le, timpul le-a preschimbat în certitudini. Dacă nu mai pot fi sigur de întâmplările ca atare, cel puțin pot să redau corect impresiile pe care le-au lăsat. Măcar atâta lucru să fac.

Eram trei, iar el a devenit al patrulea. Nu ne așteptaserăm să se adauge cineva grupului nostru restrâns: găștile și perechile se formaseră cu mult înainte și începuserăm deja să ne închipuim cum o să scăpăm de școală și o să intrăm în viață. Îl chema Adrian Finn – un băiat înalt, sfios, care la început se uita în pământ și-și ținea gândurile pentru el. În primele două-trei zile, nici nu l-am observat: la noi la școală nu existau nicio festivitate de primire a nou-veniților și cu atât mai puțin opusul ei,

Libris.ro
ritualul punitiv. Pur și simplu am luat act de prezența lui și-am așteptat.

Profesorii erau mai interesați de el decât noi. Trebuia să-i discearnă inteligența și simțul disciplinei, să calculeze cât de bine i se predase până atunci și dacă e „bun de bursă”. În a treia dimineață din acel trimestru de toamnă aveam oră de istorie cu Moș Joe Hunt, care era de o afabilitate sec-ironică în costumul lui cu vestă, fiind un profesor al cărui întreg sistem de control depindea de menținerea unei plictiseli suficiente, dar nu excesive.

- Țineți minte că v-am cerut niște lecturi preliminare despre domnia lui Henric al VIII-lea.

Colin, Alex și cu mine am mijit ochii unul spre altul, sperând că întrebarea nu avea să fie azvârlită, ca momeala pescarului, pentru a ne ateriza pe creștet.

- Cine vrea să facă o caracterizare a perioadei respective?

A tras singur concluzia din ochii noștri care-l ocoleau.

- Hai să zicem... dumneata, Marshall. Cum ai descrie domnia lui Henric al VIII-lea?

Ușurarea ne-a fost mai mare decât curiozitatea, fiindcă Marshall era un neștiutor precaut, căruia îi lipsea inventivitatea ignoranței autentice. A căutat posibilele complexități ascunse ale întrebării înainte de-a avansa, în cele din urmă, un răspuns.

- Au fost tulburări, domnule.

O izbucnire de chicoteli abia controlate; Hunt însuși aproape c-a zâmbit.

- Ești amabil să detaliezi, te rog?

Marshall a încuviințat dând încet din cap, s-a gândit ceva mai mult și a decis că prudența nu-și avea rostul.

- Aș spune c-au fost tulburări grave, domnule.

– Finn, să te-auzim. Ești familiarizat cu perioada? Noul coleg stătea cu un rând mai în față, în stânga mea. Nu avusese nicio reacție evidentă la tâmpeniile lui Marshall.

– Mă tem că nu tocmai, domnule. Dar există o direcție de gândire potrivit căreia tot ce poți spune cu adevărat despre orice eveniment istoric, inclusiv despre izbucnirea Primului Război Mondial, de pildă, este că „s-a întâmplat ceva“.

– Serios? Teoria asta m-ar lăsa fără serviciu, nu?

După o porție de răs sicofant, Moș Joe Hunt ne-a iertat lenea de vacanță și ne-a pus la curent cu activitatea măcelarului poligam, de os regesc.

În pauza următoare, m-am apropiat de Finn.

– Eu sunt Tony Webster.

M-a privit precaut.

– Tare faza cu Hunt!

Părea să nu știe la ce mă refeream.

– Aia cu „s-a întâmplat ceva“.

– A, da. Am fost destul de dezamăgit că n-a marșat. Nu asta ar fi trebuit să spună.

Un alt amănunt de care-mi aduc aminte: ca simbol al legăturii pe care-o închegaserăm, noi trei aveam obiceiul să ne purtăm ceasurile cu fața spre interiorul încheieturii. Era o fiță, bineînțeles, dar poate și ceva mai mult. În felul ăsta, făceam timpul să pară un lucru personal, ba chiar secret. Ne-am fi așteptat ca Adrian să observe gestul și să ne imite; dar n-a făcut-o.

Ceva mai târziu în ziua aceea – sau poate într-o altă zi – am avut două ore de engleză cu Phil Dixon, un tânăr

profesor abia ieșit de la Cambridge. Îi plăcea să folosească texte contemporane și arunca provocări neașteptate. „«Naștere, Copulație și Moarte» – T.S. Eliot spune că la asta se rezumă tot. Comentarii?” Odată Dixon a comparat un erou shakespearian cu Kirk Douglas din *Spartacus*. Iar când am discutat despre poezia lui Ted Hughes, îmi aduc aminte cum și-a înclinat capul într-o parte, într-o postură livrescă, și a murmurat: „Sigur, toată lumea se-ntreabă ce-o să facă după ce-o să rămână fără animale.” Uneori, ne vorbea cu „domnilor”. Bineînțeles, îl adoram.

În după-amiaza aceea, a împărțit fiecăruia câte-o foaie cu o poezie fără titlu, dată sau numele autorului, ne-a dat zece minute s-o studiem și pe urmă a vrut să vadă ce credeam.

- Să-ncepem cu tine, Finn. Pe scurt, despre ce crezi că e poezia?

Adrian și-a ridicat privirea din bancă.

- Despre Eros și Thanatos, domnule.

- Hm. Mai departe.

- Despre sex și moarte, a continuat Finn, deslușindu-le taina și boilor din ultimul rând, care nu știau grecește. Sau despre iubire și moarte, dacă preferați. În orice caz, despre principiul erotic, care intră în conflict, cu principiul morții. Și despre ce rezultă din acest conflict, domnule.

Probabil că arătam mai impresionat decât i se părea sănătos lui Dixon.

- Webster, luminează-ne mai departe.

- Eu credeam că-i o poezie despre o cucuvea, domnule.

Asta era una dintre diferențele dintre noi trei și noul nostru prieten. Noi eram esențialmente miștocari, în afara

Adrian s-a lăsat absorbit de grupul nostru fără să admită că asta dorise și căutase el însuși. Poate că nici n-o făcuse. Dar nici nu și-a modificat opiniile ca să coincidă cu ale noastre. La rugăciunile de dimineață, îl auzeai răspunzând odată cu ceilalți, în timp ce Alex și cu mine doar mimam cuvintele, iar Colin prefera artificii satiric al mugetului emis de un pseudohobotnic entuziast. Noi trei vedeam în sportul școlar un plan criptofascist de reprimare a pornirilor noastre sexuale; Adrian s-a înscris la cercul de scrimă și s-a afirmat la săritura în înălțime. Noi eram ostentativ afoni; el venea la școală cu clarinetul. Când Colin denunța familia, eu îmi băteam joc de sistemul politic, iar Alex ridică obiecții filozofice împotriva naturii percepute a realității, Adrian rămânea circumspect – cel puțin în prima etapă. Dădea impresia că el crede în lucruri. Și noi la fel, numai că noi voiam să credem în propriile lucruri, nu în ce se hotărâse în numele nostru. De-aici și așa-numitul nostru scepticism purificator.

Școala era în centrul Londrei, și în fiecare zi ajungeam la ea fiecare din târgușorul lui, trecând dintr-un sistem de control în altul. Pe atunci, lucrurile erau mai simple: bani mai puțini, fără dispozitive electronice, fără tirania modei, fără prietene. Nimic nu ne distrăgea atenția de la îndatoririle umane și filiale, adică studiul, trecerea examenelor, folosirea calificativelor pentru a obține o slujbă și pe urmă pentru a începe o viață mai îmbelșugată (dar

Libris.ro

nu mai amenințator îmbelșugată) decât a părinților noștri, care aveau s-o aprobe, comparând-o în sinea lor cu propriile vieți, care fuseseră mai simple și, deci, superioare. Bineînțeles că nimic din toate astea nu s-a spus cu voce tare: darwinismul social stilat al claselor de mijloc din Anglia rămânea întotdeauna implicit.

- Niște nenorociți, părinții ăștia, s-a plâns Colin într-o zi de luni, la ora prânzului. Când ești mic crezi că sunt de treabă, dar pe urmă-ți dai seama că sunt exact ca...

- Henric al VIII-lea, Col? a sugerat Adrian.

Începeam să ne obișnuim cu felul lui de-a ironiza, dar și cu posibilitatea ca ironiile lui să se întoarcă asupra noastră. Când ne tachina sau ne invita să fim serioși, mie îmi spunea „Anthony“, Alex devenea „Alexander“, iar neprelungibilul Colin era scurtat la „Col“.

- Nu m-ar deranja dacă taică-meu ar avea șase neveste.

- Și dac-ar fi incredibil de bogat.

- Și pictat de Holbein.

- Și trimis la plimbare de papă.

- Vreun motiv anume pentru care sunt nenorociți?

La întreat Alex pe Colin.

- Aș fi vrut să mergem cu toții la parcul de distracții.

Dar mi-au zis că trebuie să grădinărească în weekend.

Corect: niște nenorociți. Nu și pentru Adrian, care ne asculta denunțurile, dar rareori li se alătura. Totuși, mi se părea că avea motive mai întemeiate decât majoritatea celorlalți. Maică-sa își luase câmpii cu ani în urmă, lăsându-i tatăl să aibă grijă de Adrian și de sora lui. Asta s-a întâmplat cu mult înainte de intrarea în uz a sintagmei „familie monoparentală“; pe atunci era pur și simplu „o casă distrusă“, iar Adrian era singurul nostru

cunoscut care provenea dintr-un asemenea mediu. Asta s-ar fi convenit să-l facă să debordeze de furie existențială, dar uite că nu s-a întâmplat așa; Adrian spunea că-și iubea mama și-și respecta tatăl. Noi, ceilalți trei, i-am studiat cazul și-am elaborat o teorie: cheia unei vieți de familie fericite era inexistența familiei – sau cel puțin a acelei familii ai cărei membri nu trăiau împreună. După ce-am făcut analiza asta, am ajuns să-l invidiem și mai mult pe Adrian.

Pe vremea aceea, ne consideram ținuți într-un fel de țarc, așteptând să ni se dea drumul în viață. Iar când o să sosească momentul, viețile noastre – și timpul însuși – o să bage viteză. De unde era să știm că viețile noastre începuseră oricum, că fusese deja obținut un avantaj, că fusese deja suferită o vătămare? Și, de asemenea, că eliberarea noastră avea să fie doar mutarea într-un țarc mai mare, ale cărui granițe aveau să fie nesesizabile la început.

Între timp, ne era foame de cărți și de sex, eram meritocrați și anarhici. Toate sistemele politice și sociale ni se păreau corupte, dar refuzam să ne gândim la altă variantă decât haosul hedonist. Cu toate acestea, Adrian ne îmboldea să credem în aplicarea gândului în viața de zi cu zi, în noțiunea că principiile ar trebui să călăuzească acțiunile. Până atunci, Alex fusese considerat filozoful grupului. Citise lucruri prin care ceilalți doi nu trecuseră și putea, de exemplu, să declare pe nepusă masă că „În măsura în care nu putem vorbi, în aceeași măsură se impune să păstrăm tăcerea“. Colin și cu mine ne gândeam la asta o vreme, în liniște, după care rânjeam și vorbeam mai departe. Dar acum sosirea lui Adrian l-a dislocat pe

Libris.RO

Alex din postul pe care-l ocupa – sau, mai bine zis, ne-a făcut să ne alegem alt filozof. Dacă Alex îi citise pe Russell și pe Wittgenstein, Adrian îi citise pe Camus și pe Nietzsche. Eu îi citisem pe George Orwell și pe Aldous Huxley; Colin îi citise pe Baudelaire și pe Dostoievski. Iar asta e doar o caricatură inofensivă.

Da, firește că eram afectați – la ce altceva folosește tinerețea? Foloseam termeni ca *Weltanschauung*¹ și *Sturm und Drang*², ne plăcea să spunem „E autoevident în plan filozofic“ și ne asiguram unul pe celălalt că prima îndatorire a imaginației este transgresivitatea. Părinții noștri vedeau lucrurile diferit, percepându-și copiii ca pe niște inocenți supuși dintr-odată influențelor dăunătoare. Prin urmare, mama lui Colin s-a referit la mine numindu-mă „îngerul întunecat“; taică-meu a dat vina pe Alex când m-a găsit citind *Manifestul Partidului Comunist*; pe Colin l-au fost arătat cu degetul părinții lui Alex când l-au prins cu un roman polițist american, cu scene tari. Și tot așa. La fel a fost și cu sexul. Părinții credeau c-am putea să ne pervertim unii pe alții și să devenim exact ce se temeau ei cel mai mult: niște masturbatori incorijibili, niște homosexuali fermecători sau niște libertini nechibzuiți, care lasă femeile gravide. În numele nostru, erau îngroziți de intimitatea prieteniei adolescente, de comportamentul de prădător al străinilor din trenuri, de atracția

---

¹ Viune despre lume, termen consacrat de filozofia germană – în lb. germ. în orig. (n. red.).

² Furtună și imbold – în lb. germ. în orig. Expresia este folosită în istoria literaturii și a civilizației europene pentru a denumi o mișcare literară din Germania celei de-a doua jumătăți a veacului al XVIII-lea, care precedă și anunță romantismul (n. red.).